

za azijske in afriške študije Filozofske fakultete v Ljubljani in Oddelek za neevropsko etnologijo (Vlkerkunde) z dunajske univerze. Za internirance druge svetovne vojne so organizirali ogled grajskega kompleksa, ki je bil v letih 1944 in 1945 zbirno taborišče, od koder so zapornike pošiljali v taborišča po Evropi.

Jeseni je kljub gradbišču v grajskem atriju potekala glasbena prireditev *Jesenske serenade*:

- 2. septembra *Španski večer z glasom in kitaro*,
- 3. septembra *Bachova glasba na čembalu*,
- 3. septembra *Klasiki 20. stoletja z violončelom*,
- 5. septembra *Kvartet flaut s francosko glasbo*.

Na posvetovanju Slovenskega muzejskega društva v Murski Soboti, ki je bilo med 8. in 10. oktobrom 1997, in skupščini ICOM-a je bil Ralf Čepiak Mencin izvoljen za predsednika Slovenskega odbora te mednarodne muzejske organizacije.

Saša Florjančič

POROČILO O DELU KOVAŠKEGA MUZEJA V KROPI V LETU 1997

Kovaški muzej v Kropi sodi med specialne muzeje. Kot muzej žilinskega žebeljarstva prikazuje tehničnozgodovinski razvoj obdelave železa od rude do žebja, gospodarske, socialne, demografske in kulturne razmere v Kropi in bližnjih železarskih naseljih. Od leta 1963 deluje v sklopu Muzejev radovljanske občine.

V letu 1997 sva bila v Kovaškem muzeju redno zaposlena kustodinja - pripravnica Saša Florjančič, po poklicu etnologinja in kulturna antropologinja, ter vodič in oskrbnik Joža Eržen. Honorarno je z muzejem sodelovala še vodička, študentka zgodovine. Muzej je obiskalo 9904 obiskovalcev, od tega 1896 tujih. Po muzejski zbirki, starem trškem jedru in vigenjcu Vice (spremljajočem muzejskem objektu, kjer vodič najavljenim skupinam demonstrira nekdanji način ročnega kovanja žebeljev), smo popeljali 388 skupin. Med njimi so prevladovala šolske skupine iz vse Slovenije, zato je precejšen del naše dejavnosti posvečen prav pedagoškemu delu. Maja so izšli pedagoški listi Spoznajmo vigenjc, namenjeni učencem nižje stopnje osnovne šole. V obliki delavnice (forum), ki sta jo obogatila Joža Eržen in Marjan Dermota s kovanjem žebeljev na mobilni ješi, sem jih predstavila na muzejskem sejmu v Narodni galeriji v Ljubljani. Kot vsako leto sva z vodičem vodila projektno delo s četrtnimi razredi OŠ Bičevje iz Ljubljane v okviru njihove šole v naravi.

Muzej je v lanskem letu odkupil risbo Božidarja Jakca z upodobljenim Jožo Bertonceljem, znanim kroparskim kovačem (njegova dela v Kovaškem muzeju predstavljajo posebno zbirko), in tri umetnostno kovane izdelke kovača Janeza Zupana iz Kroepe. Kot darilo je pridobil pet preslic in pet diplom telovadnega društva Orel v Kropi. Že v letu 1995 je kroparsko podjetje Plamen muzeju podarilo preko 3000 fotografij z negativi, izdelanih za potrebe tovarniškega glasila. Z evidentiranjem in dokumentiranjem tega gradiva, ki med drugim zajema tudi vse plasti lokalnega življenja v Kropi in bližnjih krajih po drugi svetovni vojni, smo tudi urejanje fototeke lahko zastavili bolj sistematično. Ob koncu leta 1997 je fototeka obsegala 4681 fotografij, 4541 negativov ter 526

diapozitivov.

Ob Kovaškem šmarnu, prazniku kroparskih kovačev (2. julij), ki ga je v letu 1997 začela oživljati KS Kropa, je muzej v ciklu razstav Naš kraj in ljudje pripravil občasno razstavo umetnostno kovanih del Adama Kržišnika. Omenjeni kovač se je rodil leta 1936 v Kropi in se je izučil na domači Šoli za umetno obrt, ki je v delovala do leta 1954 in je bila kot taka zadnja strokovna šola v dolgoletni tradiciji organiziranega, čeprav večkrat prekinjenega strokovnega šolstva v Kropi. Tu je bil njegov mentor tudi Joža Bertoncelj, ki je na šoli poučeval tehnologijo kovanja in praktični del. Vso delovno dobo je Adam Kržišnik preživel v kroparskem podjetju UKO, pretežni del kot oblikovalec. Leta 1994 mu je bil - tedaj že upokojenemu - priznan status samostojnega kulturnega delavca, leto kasneje pa je kot učenec Joža Bertoncelja za slovenski del spominskega znamenja v nacističnem taborišču Mauthausen izdelal kopijo spomenika na mestu podružnice tega taborišča v Podljubelju pri Trziču, ki sta ga leta 1954 ustvarila arhitekt Boris Kobe in Joža Bertoncelj. Na razstavi v Kovaškem muzeju se je predstavil z izdelki, ki jih je ustvaril prav za to priložnost, in nekaterimi starejšimi predmeti iz lastne zbirke. Razstava, ki jo je spremljalo vabilo s tekstom o obiskovalcu, je bila na ogled od 5. julija do 31. avgusta, v organizaciji Muzeja Jesenice pa je gostovala v Liznjekovi hiši v Kranjski Gori od 12. decembra 1997 do 22. februarja 1998.

Novembra je bila v muzeju predstavitev dveh priložnostnih poštinih znamk, božične in novoletne. Motiv na božični znamki v nominalni vrednosti 80,00 SIT je povzel po fotografiji iz fotodokumentacije Kovaškega muzeja in predstavlja jaslice iz kroparske podružnične cerkve Matere Božje, ki jih je leta 1947 izdelala akademska kiparka Liza Hribarjeva.

Že petič po vrsti je Kovaški muzej v prostorih Otroškega vrta v Kropi organiziral poučno-družabno prednovoletno srečanje kroparskih žena in deklet. V preteklih letih so se zvrstile tako kulinarne delavnice kot tudi seznanjanje z različnimi ročnimi spretnostmi, lani pa smo srečanje pod strokovnim vodstvom Aleša Omana, tkalca in izdelovalca statev iz Bistrice pri Trziču, posvetili tkanju z malimi ročnimi statvmi. Zanimanje in udeležba sta bili izjemni, saj smo tečaj morali celo ponoviti.

V drugi polovici leta me je zaposlil nenačrtovan projekt Kroparske družine od 15. do začetka 20. stoletja, saj sem urejala in urednikovala besedilo, ki je izšlo v obliki zbornika januarja 1998 kot prvi poskusni zvezek Gorenjskega biografskega leksikona. Zbornik vključuje raziskave rodovnikov kroparskih družin treh avtorjev, Franca Kanduča, Jožeta Gašperšiča in predvsem Janeza Šmitka, ter izbor tistih Kroparjev, ki so na različne načine zaznamovali svojo dobo.

Vzdrževalna dela na muzejskih objektih je opravljal vodič in oskrbnik Joža Eržen. Poleg rednih vzdrževalnih del v sami muzejski stavbi in vigenjcu Vice je skupaj z Marjanom Dermoto, ki z muzejem sodeluje prostovoljno, izpeljal zamenjavo vigenjskega kolesa in napravil zaščitno ograjo okoli objekta. Izdelala sta tudi nova valja za navijanje verige pri vodni zapornici in pričela z deli za obnovo vigenjskega mehu. Izdelana je bila tudi mobilna ješa (kovaško ognjišče) za priložnostna gostovanja muzeja - eno takih je bil v organizaciji podjetja Jama iz Postojne Erazmov viteški turnir v Predjambi (24. avgust), kjer sta Joža Eržen in Marjan Dermota na srednjeveški tržnici kovala žebje in na tak način popularizirala muzej.